

А. ПЕРМЯКОВ,
физioterapeut бывалс.

Саха былыр былыргыттан сүөһү иттигиттэн дьарыктанан тыйымах калыт омук. Ол иһин үгэс буолбут үлэтэ, сирдэрэ - туоһуна уонна этнопедагогика сүөһү иттии култууратыгар олохтара. Алардаас сүөһүтүн аһах иттигитин олохтор саха омукага от үлэтэ этнопедагогика уонна кэскиллээх үлэ буолара.

Бүгдүр сахаларга сүөһү ысттии култууратын наукага чыгачыит- тэра. Ол ыыан баран, сүөһүгү ит- тии проблематытар сүткэн оруолу ооннуур "Күүлэй" күүрүн наука хайа да өтүтүн арааран көрөн, чулаан културолог харадынан кууан сыратылыа илэк өбүт. Ман- тая сүөтөрөн "Күүлэй" туһунан сүөһүгү суруйарга сорунугу.

Балыр биһиги өбүгэлэрбит ок-
ку кыраах кыһаах сир - туом ыы-
тан "Күүлэй" дэҥи тэрийэллэрэ.
Бу үгэһи дьону от охсуута күрэх-
тайынан эрөн улахан кыахтаах баай-
дар ыыталлара. Ол ыһан баран со-
рок ыылларга бэйэ - бэйэ
көмөлөсүһүү быһылытынан эмиз
бара. Онтон соровор улаханньык
сыйаһыыр, ытыктыыр киһилэри-
тэр ыһан отутар көмөлөһөн
"Күүлэй" эмиз ыыталлара. Оччо-
тутар ыһырыллыбыт ыалдьыт-
тар эрдэттэн баастыг от охсоочу-
ларын бөлөмөтүлэрэ үһү. Бу күн
ыһаах курдук аһара. "Күүлэй"
сарсыларда сиккэ "Ходуһаны
аһатар алгыһынан" саваланара.
Кырдыаас киһи ходуһатын
таһыгар туран уот оттон алыс эгэ-
рэ уһун эбэр калыҥаһынан хоро-
сото кугулуйбут калыһы түөрт
хайыскаа ыһан сир иччилэрин
аһатара. Күүлэйтэ анаан-миннэн
дыһаахтар байтаһын сүөһүгү
тутталлара (аллараллара), кымыс
туруораллара. Калбит ыалдьыт-
тары минн аналдаах кырдыаастар
чаһаһан көрөллөрө. Ол курдук
"Саар ыаҕаста" талору кымыс ку-
таһ иһэрдиллэрэ. Бу сир күрөх
быһылытынан барара. Манна кы-
мыһын ким хайа миннэ урут
бүтэрибит охсоочу куустээх - уо-
хтээх эбит дэнэрэ. Иккис түһүмэхтэ

охсоотчулар төһө аһастаахтарын
эмэс чыччылыктара. Элбэрэ
аһыр отут кыйылыны сиппээн
сеп дээн сабаралыһылара.

Түүхлэгч мусгубут дэвсгэлийн
савтай ара эр нэгдэлээр нэгдэн дэвсгэ-
лээр туран, үс төгүл оту байна ох-
сон ышара. Ол бэлсэлт оту төбөгү-
нээр тутан нхэрэ уонна алтны - ал-
тны нхиттээх ыдлангта утан ышара.
Ониг күрээ бэлднээр отчуу-
тар сууратлаах отгоруу халхоруу
мугууны үсгэ ышалаара уонна хо-
туурдарын үс төгүл сотооллоро,
дэвсгэлээх нхити аал уотууны арч-
лаан сир дайду иччлэригэр алтас-
лааньдара. Дээ ол эрэ хэнигтэн
"Күүдэй" күүрэг сатлаанага.

Билээр "Күүлэй" сарымар-
даангы сивит баттаха сааланара.
Бу кэмнэ от төрдэ сивитэн сымы-
ан охсорто табыгастаах буолар. Хо-
муйоух иһин: биллэпит отчуттар
оту биллэттэр, сарымарда сык
көптүтүн кэмнэ кыараллар, кэмнэ
сана сык түһүн эрдэпит ходуһат-
тан тахсаллар. Биллэп турар, от си-
мнэп күүттаран, кылаангыт оту
охсор буоланнар элбэп сүүтэрэл-
лэр - үлэлэрэ буһаппыт таһааралыта
суох, бэйэлэрэ илэстэн хаалаллар.
Иһинэ гынан от үлэтин ыа-
рырбатан, абааһы көрөн, хама-
чакчээнэпкэ - судургутун батына
бараллар.

Күрөх бүтпүтүмү эмнээ бастың
окооочүмү кыйайбыт бэлкитигэр
"Мүһэ эт" ылара. Бу мүһэни саха
улаханнаык күндүрүстөр. Төгр дик-
төөхкө, мүһэ кыйайы бөлүгө буо-
лан, ордук дөриг сусалталанар.
Улахан баай күтүн кыйайбыты
сүрөһүнүн маанилалара үһү. Күүс
үтүн сирдэхтик толугур, үлэ ум-
сулданал, күүрээнин көрдөрөн
өөрдүбүтү максатар үтөө үтэс дыон
сүрүгүтүн көтөрү бөрү буоллара дин.
Сүрүгүн күтүгүр дыон дыону са-
патар, түмэр күтүн кыйаан да сапы-
саталлах. Бу сатабыл эмнээ бөөр
үчүдүй үтэс буолар.

"Куүүлэй" сүэрин - туомун талорон биниги өбүгэлэриг айылда сүгүрүйэн кинилэртэн кардаһаллара. Бу ыаһылар сүэр -

туом дэлхий үнүүтү ыдалларыгар күүс - көмө буалтар дүгүн итгээлгэ, өйдөөлүгэ олдуран өгөһүллэре. Айырта, сир - дойдугаччыларэ жини маньык үгүс сыһынылар хайаан да үгүөнэн эрпизэлтүрөөт саха бөлүтү итгээлгө.

Кэниин: 60 - е саяллар сарина
Уус - Аадан улууһун бөлүөхтөр-
рөтөр "Күүлэйи" холхоз тэрийин
ылгарт буолбут. Ол тынан баран бу
угайа "күүлэйи" холхоз тэрийин
ылгарт буолбут. "Күүлэйи" дэри
буолбонка "Субботник" дэри аатты-
ыллар эбэт. Олгон кэниин тэри-
на дэлэйи, илбэрин охсуу олох
сүтүн - синамалыи хаа эбэт.

От охосор хотуурун 16-17-с үйгэр
былырғы саха хотуурунан охосло-
лоро үһү. Бу хотуурунан охосро
кыһы киинигин үрдүктөн эрийэн
адалан охсоро. В.Л.Сорокинскан
"Бытыр сахалар бэйэлэри хотуу-
рдара суох этилэр, нууччалартан
ылыбаттар" дигэн түмүк оҕорор. Бу
олох сыһына өйдөбүл буоларын,
дьыг чакчы сахаларга хотуур баар
буола сылдыһытын туһунан этно-
граф үтүөнай Ф.М.Зыков олус
үчүтэйдик сыһыан суруйбут. Саха
уонна нуучча хотуурун быһаары-
а - таһаалара тус - тусталар эбэт
дир. Өскөтүн нуучча хотуура то-
кур быһыылаах буоллаһа,
бииһи хотуурбут токура олох кы-
ра эбэт, ол онуутар быһааран үһүөн
быдан үһүөн дигэн дакаастыыр. Ки-
ин этэринэн, өскөтүн саха хотуу-
рунан биер сиргэ туран эрэ охсор
буоллаһа, ээһэгэ - үстө киинтэ
хардыһылаабыт сага сирин даһыан
ыһыахха сеп дөөр. Онон былырғы
хотуур хантан да кэлбэтэрин дака-
астаан таһааран, бөдүни бэйэбиг
түрүт сэллэп - сэйбэрэллэп буолар
дигэн түмүктэс кэлэр.

Кыргыздар охсоочулар аталарынан, от охсоллорутар хиттуурларын уларыта сылдыаллара үнү. Ол курдук:

1. Багдас хотуур - хойуу бөтти-
мэ сүг охсорго амаан тутгуулара.
Бу хотуур охсор тивирин тогхойу-
ута 30 кыраалыс буолара.

2. Чоловчор хотуур - уу отун сах-

COLLEGE.

3. Канзүж асарбут хотуур - хальмак оту охсорго тайлаастаах.

Бу хотуурдар бари унтарын
быһыныа тус - тусла буолара, ол
ийын отчут элбэх хотууру тэтинэн
илдэ сылдьара. Манна эгитамыт
хотуурдар Буускан (Бушкан) хоту-
урдара дэнэллэрэ.

Сороёр бийлэргы отчуттар хотуурдармын бийэрлэни кэрингэ (балтарааст) ухатан бээрэллэрэ, оччоро охсон ылыагыт кингэ, далааһыш - өссө эбиллэн бизэрэ. Малыны хотууруулан бийэр кэни кулга 1,5 м сирн охсуны сөт эбэг.

Кам – хөрдийн асгагдсан ахсын билиэгт – нөрүүбүт музгуутан сайнхна дийлгт, отгон экологическай культууратыг, аймалары, сүхээ уюука сайнхнамыг билигт үерсэ суух өбүгэлэрбст билигсэлээр – майнхаларыг үрчлэрчэн тийлбэт буалла. Отгуур хөдүхаларытын тивэр тийлгилсээх тыраагардларын, ырахан уйуукаах мессинхаларын тогтн хэстэрн, бигрор үнүүтэлэллэ малтөөт, көстөр корүгэ алданаг туруука үнэрлэ. Ити барыта билигт, аныш үгэ дыно нигорбт сэдүлбүт, улахан идэлээмгт буолар. илгиллэн өлөрор Ийэ Аймаларыглар ити курдук хагас сайнхн түмүгэр дын – сүргэ ологү сатарыгү суолга үстэннэ. Аравс билигбт аймал аймалыта (катаклизмнара) сайланна.

Бөсөнгийн хэмээх трактор сатаан зөөрбөгт саран уу отун, күрүү нэгдэлтэй уонш агна сирдэр отторун хаалгаран эвчлэхбэгт, итгэнт бөсөнгийн сирбэгт нэгдлээ, сахалыг санзан көрдөхө, хөмөлбөр - хоргутар. Ол эхнэ эхнийн сыйлагар аяадах отубизэр. Онтон бөсөнгийн ол сирдэргэ "Күүлэй", тэрийнх илэвчлэн отустайхлыгма төлөөлөх туналдах буюуу эгэй? Дээ очигдугар бөсөнгийн айбырарбөсөнгийн ыраас сэлбэчин, отун - маһын харыстын эгэйбэгт. Онтон байбэгт бу үлэттэн дундууууууу ушан үлэбэгт тахсыгмах буюууууу эгэ. Манна агардас от оттоосун эрэ буюууууууу, сирнэи - туомун табэ туһана үрөөнхэ тус

таахын: Кылгас хэмжих сайрамыгчлар окко кызын сирен - тундун толорон садалылар буоллар, дын сүрдэрин сүргэтэ көтөрүлүчэ этэ. Ол курдук, оттуур хөдүһабэтин "пөмүр көлөнө" үлгү тэбиктэрбэкиэ, көтүрүмүк өксөн от оттоотохлутуна, өспүт сүмэһини толору ылан, эһинилэ да сыһа быһынтанна алааска үктэнэр кыһалыа тиибт.

Дээд, ол нийслэл бүр проблема бичлэгийн олохгоо сэтгэлтэйгээр туураар өйдөөн туралжыгт, бичигтэй айлчиралтын харьцангуй, аргачлалыг үерхнээс тусгаахыгт. Техника бичиргээ айлчиралтаар өнгөрөөх сэдүлжүүтүүг охсон нийслэл бичигтэйгээр сэтгэлтэйгээр. Агаардас умайгын сэтгэл дээрхлэгийн олохгоо сэтгэлтэйгээр. Ол туураар агаардас умайгын сэтгэл дээрхлэгийн олохгоо сэтгэлтэйгээр. Агаардас умайгын сэтгэл дээрхлэгийн олохгоо сэтгэлтэйгээр.

[illegible]

Бу сурьтүүм зинги өбүгтүтөр - саяаардлытар нгэнэ "Куулай" сюрүнн - туомун толору өйдөөн олохко туһанарлыгытар тирок буолуо диэн эрмэблэ. Ыһинтн быһаары өбүгэлэринтн мыһыар өйдөрүн туора көрөн аспайаа, "Куулай" сюрүнн - туомун таба туһана үөрнөбөххөйөт. Оччолуун ара быһинт Сахаморууга эстыбөт сымэлиийбөт кыахтанархыдыт.

А.Л. ХОВРОВА.

Межрайонная инспекция Федеральной налоговой службы России №4 по Республике Саха (Якутия) доводит до сведения, что согласно законодательству о государственном регулировании производства и оборота этилового спирта, алкогольной и спиртосодержащей продукции оборот алкогольной продукции на территории Российской Федерации, маркированной по 31.12.2005 года включительно в установленном порядке, допускается по 30.06.2006 включительно.

Согласно пункту 3 статьи 12 Федерального закона от 22 ноября 2005 г. № 171-ФЗ "О государственном регулировании производства и оборота этилового спирта, алкогольной и спиртосодержащей продукции" (далее - Закон) с 1 января 2006 г. федеральная марка является документом государственной отчетности, удостоверяющим законность (легальность) производства и оборота на территории Российской Федерации алкогольной продукции, осуществление контроля за уплатой налогов, а также является носителем информации единой государственной автоматизированной информационной системы и подтверждением фиксации информации о реализуемой на территории Российской Федерации алкогольной продукции в единой государственной автоматизированной информационной системе (ЕГАИС).

В соответствии с пунктом 1 статьи 26 Закона оборот алкогольной продукции без маркировки указанными марками запрещен.

Вместе с тем оборот алкогольной продукции, маркированной по 31 декабря 2005 года включительно в установленном порядке, допускается до 30 июня 2006 года включительно.

В силу статьи 2 Закона хранение алкогольной продукции относится к обороту.

рованной по 31 декабря 2005 г. включительно в установленном порядке, в том числе возмещенной покупателями до 30 июня 2006 года включительно возможно в организациях, имеющих лицензию на хранение алкогольной продукции, до 30 июня 2006 года, при наличии договора хранения с организацией-производителем.

При этом нахождение возвращенной до 30 июня 2006 года включительно алкогольной продукции, маркированной по 31 декабря 2005 года включительно в установленном порядке, у организации - производителей не относится к обороту указанной продукции.

В связи с этим организации оптовой торговли алкогольной продукцией имеют возможность возратить до 30 июня 2006 года (в соответствии с требованиями Гражданского Кодекса Российской Федерации) нереализованные остатки алкогольной продукции, проинвентаризированной по состоянию на 31.12.2005 г., только предприятиям-производителям алкогольной продукции, для перемаркировки.

Маркировка указанной алкогольной продукции в местах хранения может быть осуществлена только организацией - производителем этой продукции в срок до 30.06.2006 включительно.

Главами 21 и 22 Налогового Кодекса Российской Федерации установлены налогоплательщики НДС и акцизов, а также элементы налогообложения этими налогами.

Пунктом 5 статьи 171 и пунктом 5 статьи 200 Налогового Кодекса предусмотрен вычет сумм уплаченных НДС и акциза при возврате това-

В случае возврата покупателями до 30 июня 2006 года включительно алкогольной продук-

исключительно в установленном порядке, основанием применения вычетов для организаций-производителей является изменение условий либо расторжение соответствующих договоров, отражения в учете соответствующих операций по корректировке в связи с возвратом товаров.

Согласно статье 3 Федерального закона от 21 июля 2005 года № 107-ФЗ "О внесении изменений в часть вторую Налогового кодекса Российской Федерации и о признании утратившими силу некоторых положений законодательных актов Российской Федерации" оптовые организации, учредившие акцизные склады до 1 января 2006 года и осуществляющие с 1 января 2006 года реализацию алкогольной продукции, поступившей на акцизные склады этих организаций до 1 января 2006 года и (или) отгруженной в их адрес до указанной даты, признаются налогоплательщиками акцизов.

Таким образом, в случае возврата до 30 июня 2006 года включительно алкогольной продукции, маркированной по 31 декабря 2005 года включительно в установленном порядке, оптовым организациям от покупателей и (или) организациями - производителям от оптовых организаций указанные организации имеют право вычета по уплаченным суммам акцизов в пределах остатков, имеющих у оптовых организаций на 1 января 2006 года, и (или) отгруженных в их адрес до указанной даты, подтвержденных данными инвентаризации, при условии расторжения соответствующих договоров, отражения в учете соответствующих операций по корректировке в связи с возвратом товаров.

Федеральные марки могут быть приобрете-
ны только организациями в государственных
органах, уполномоченных Правительством
Российской Федерации, осуществляющих реализацию

При этом оборот указанной алкогольной продукции без маркировки ее марками, введенными постановлением Правительства Российской Федерации от 21.12.2005 № 785, согласно статье 26 Федерального закона от 22.11.95 № 171-ФЗ "О государственном регулировании производства и оборота этилового спирта, алкогольной и спиртосодержащей продукции" запрещен с 01.07.2006 года.

В отношении такой алкогольной продукции должны приниматься меры, установленные статьями 25, 26 Федерального закона от 22.11.95 № 171-ФЗ "О государственном регулировании производства и оборота этилового спирта, алкогольной и спиртосодержащей продукции", поскольку она признается в нелегальном обороте и подлежит изъятию. Нахождение указанной алкогольной продукции после 30.06.2006 и ее маркировка возможны только у предприятия-производителя.

В этой связи Межрайонная инспекция Федеральной налоговой службы РФ №4 по Республике Саха (Якутия) информирует, что оборот алкогольной продукции, маркированной по 31 декабря 2005 года включительно в установленном порядке, допускается только по 30 июня 2006 года включительно.

После указанной даты в соответствии со статьей 26 Федерального закона от 22.11.95 №171-ФЗ "О государственном регулировании производства и оборота этилового спирта, алкогольной и спиртосодержащей продукции" такая алкогольная продукция будет признана в незаконном обороте.

ГЕРАСИМОВА Л.Л.
специалист 1 категории
отдела оперативного контроля
Межрайонной инспекции
ФНС России №4 по РС(Я)

